

Нохріна Л. А.,
канд. техн. наук, докторант,
Харківська національна академія міського господарства

Ринок туристських послуг в контексті сталого розвитку регіону

Ринок туристських послуг сприяє сталому розвитку регіону, активному становленню та соціально-економічній інтеграції сільської місцевості, периферичних та слаборозвинених районів.

Функціонування ринку туристських послуг вдало поєднує ринкові аспекти економічних взаємовідносин і соціально орієнтовані цілі сталого розвитку. В цьому контексті стратегічна мета укладається в соціальній площині, а засоби реалізації охоплюють ринкові механізми. Консолідація соціальної і господарсько-економічної діяльності детермінує реалізацію цільових функцій:

- доведення туристських послуг до споживачів;
- обслуговування процесу споживання;
- створення умов для зміни видів діяльності населення (переміни сфери зайнятості й трудової мобільності) і відпочинку.

За умови дотримання концептуальних засад саморозвитку, самофінансування і самоврядування, соціально орієнтований регіональний ринок туристських послуг поєднує в собі дві фундаментальні принципи: служіння інтересам конкретного індивіда і суспільства в цілому й отримання доходів на мікро- і мезорівні та реалізовує найважливіші соціальні функції:

- відновлення психофізичних ресурсів суспільства;
- розвиток і відновлювання працездатності трудових ресурсів і раціональне використання вільного часу;
- забезпечення зайнятості населення і зростання його доходів, тощо.

Економічні переваги від функціонування локальних ринків туристичних послуг сформульовані Державною туристичною адміністрацією та Державним комітетом статистики України:

- платежі до бюджету (податки, ліцензійні збори, платежі за оформлення в'їзних та виїзних документів, митні збори);
- доходи державних підприємств;
- частка туризму у формуванні валового регіонального продукту;
- зайнятість (робочі місця в сфері туризму та суміжних);
- інвестиції в інфраструктуру;
- надходження іноземної валюти;
- особисті доходи (заробітна плата працівників туристичної та суміжних сфер, доходи власників);
- комерційні доходи (зумовлені витратами подорожуючих валові надходження, що формують прибуток підприємств туристичної та суміжних галузей).

Таким чином, у сталому розвитку регіону туризм виконує таку ж важливу

місію, як і інші види економічної та соціальної діяльності. Подорожуючі є запорукою прямих доходів. Витрати на надання характерних туристських послуг та виробництво супутніх товарів пронизують багато рівнів економіки, при цьому формують пряму і непрямую зайнятість, забезпечують надходження іноземної валюти, державні доходи, допомогу підприємцям.

Валові доходи регіону від функціонування ринку туристських послуг генеруються як загальний обсяг споживання (виражений у грошових одиницях), зумовлений витратами відвідувачів та складаються з сукупності надходжень від односторонніх відвідувань та всіх видів (в'їзного, виїзного та внутрішнього) туризму. На разі доходи формуються як детерміновані витрати за споживання характерних та супутніх туристських послуг до, під час або після подорожі. При цьому рівень витрат кореспондує із ємністю наявного спектру пропозицій та потребами відвідувачів щодо їх характеристик та варіацій.

Дослідження економічної та соціальної вагомості регіонального ринку туристських послуг за гармонізованою системою індикаторів, діагностування структури та обчислення розмірів туристського споживання і залучених до обігу грошових коштів та інших вигод від розвитку туризму в регіоні надає можливість:

- сформувати бази даних для аналізу економічної та соціальної сфер; маркетингових та моніторингових досліджень ринків туристичних послуг всіх рівнів;
- планувати та прогнозувати стратегічний розвиток інфраструктури туризму, галузеві інвестиції, розвиток людських ресурсів;
- конкретизувати у сукупних базових показниках результативність ринку туристських послуг на соціальну та економічну сфери адміністративної одиниці будь-якого масштабу та регіону;
- оцінити вплив туристського споживання на регіональну економіку та окремі її сектори; обчислити обсяг коштів, залучених до обігу внаслідок туристичної активності; проаналізувати обсяги туристського споживання окремо за внутрішнім, в'їзним та виїзним туризмом, визначити їх економічну ефективність та перспективи розвитку;
- оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень щодо планування обсягів та структури виробництва туристських послуг на всіх рівнях; проаналізувати структуру та обсяги експортно-імпортного балансу туристичних характерних та супутніх послуг.

Отже, з урахуванням вищенаведеного, можемо зробити висновок, що ефективне функціонування ринку туристських послуг активує соціальний і економічний розвиток регіонів; стимулює збереження культурно-історичної спадщини і навколишнього середовища; ініціює створення нових робочих місць, відтворення духовних і фізичних сил населення, сприяє підвищенню якості життя.